

Верховний
Суд

Виконання зобов'язань у практиці Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду

Віталій Уркевич,
суддя Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду,
доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії правових наук України

Онлайн практикум
м. Київ, 11 червня 2021 року

Принципи (умови) належного виконання зобов'язання

справа за позовом ТОВ до ТОВ **про стягнення коштів**

Позиція КГС ВС:

нормами глави 48 Цивільного кодексу України визначено такі **принципи (умови) належного виконання зобов'язання**: виконання зобов'язання **належними сторонами** (ст. 527 ЦК України); виконання у **належний спосіб** (ст. 529 ЦК України - виконання зобов'язання частинами); **належний строк (термін)** виконання зобов'язання (ст. 530 ЦК України); **належне місце** виконання зобов'язання (ст. 532 ЦК України), а також щодо **належного предмета**

зобов'язання вважається виконаним належним чином відповідно до умов договору, якщо **боржник виконав його таким чином та способом, на які повинні були розраховувати обидві сторони**, а за наслідками такого виконання **кредитор отримав можливість розпоряджатися виконаним на свій розсуд**

неналежне виконання зобов'язання відповідачем (сплата коштів на інший рахунок позивача) призвело до того, що **позивач не отримав можливість розпоряджатися виконаним на свій розсуд**, у зв'язку із чим наявні правові підстави для вчинення дій за рішенням суду для належного виконання зобов'язання відповідачем, а останній **не вправі розраховувати на те, що позивач має за власний рахунок виправляти негативні для позивача наслідки, що виникли за результатами не добросовісної та не розумної поведінки** відповідача (постанова від 05 квітня 2018 року у справі № 914/1027/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73261270>)

Особисте виконання зобов'язання

справа за позовом ТОВ до фермерського господарства **про стягнення заборгованості та штрафних санкцій**

Позиція КГС ВС:

частиною 1 ст. 527 ЦК України встановлено, що **боржник зобов'язаний виконати свій обов'язок, а кредитор - прийняти виконання особисто**, якщо інше не встановлено договором або законом, не впливає із суті зобов'язання чи звичаїв ділового обороту

виходячи із умов договору, **покупець був зобов'язаний одночасно із прийманням товару за зовнішніми ознаками перевірити наявність інструкцій, сертифікатів якості/відповідності і т.п.** і, у випадку виявлення їх відсутності сповістити про це постачальника і зазначити про виявлені недоліки у складеному з цих підстав акті за підписами представників сторін

оскільки **акта щодо відсутності інструкцій, сертифікатів якості/відповідності складено не було**, то посилання відповідача на відсутність сертифікату якості насіння та сортового свідоцтва є безпідставними (постанова від 10 березня 2020 року у справі № 924/1107/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88245345>)

Виконання обов'язку боржника іншою особою

справа за позовом ТОВ до Державного агентства резерву України **про стягнення коштів**

Позиція КГС ВС:

частиною 1 ст. 528 ЦК України визначено, що **виконання обов'язку може бути покладено боржником на іншу особу**, якщо з умов договору, вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства або суті зобов'язання не впливає обов'язок боржника виконати зобов'язання особисто. У цьому разі кредитор зобов'язаний прийняти виконання, запропоноване за боржника іншою особою

Цивільний кодекс України **надає боржнику право покласти на іншу особу виконання його обов'язку перед кредитором**, в свою чергу покладення боржником на іншу особу виконання обов'язку перед кредитором закон обмежує лише у випадку, коли **відповідно до умов договору, вимог Цивільного кодексу України, інших актів цивільного законодавства або суті зобов'язання не впливає обов'язок боржника виконати зобов'язання особисто**

для встановлення обставини **отримання позивачем матеріальних цінностей за договором (зерна за складськими квитанціями), враховуючи специфічність правовідносин та умов договору**, судам необхідно встановити обставини щодо **оформлення відповідачем первинних документів** (розпоряджень (нарядів) на відпуск матеріальних цінностей), обставини щодо **вчинення дій позивачем, спрямованих на отримання матеріальних цінностей** та оформлення відповідальним зберігачем (третьою особою) первинних документів, які б свідчили про наявність або відсутність реального руху такого товару (обставини отримання товару) (постанова від 26 листопада 2020 року у справі № 910/13529/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93263214>)

Повернення кредиту частинами

справа за позовом банку до приватного підприємства **про стягнення коштів**

Позиція КГС ВС:

кредитор **має право не приймати від боржника виконання його обов'язку частинами**, якщо інше не встановлено договором, актами цивільного законодавства або не впливає із суті зобов'язання чи звичаїв ділового обороту (стаття 529 цього Кодексу)

заперечуючи проти стягнення спірної суми, відповідач, зокрема, посилався на те, що **договір про відкриття кредитної лінії не містить положень щодо обов'язку відповідача повертати кредит частинами**

у договорі про відкриття кредитної лінії сторонами **визначено порядок повернення кредиту**, зокрема те, що позичальник зобов'язується здійснювати повернення кредиту, наданого в межах встановленого ліміту кредитної лінії таким чином, щоб **загальна заборгованість за кредитною лінією не перевищувала відповідного розміру ліміту кредитної лінії**, визначеного цим договором, станом на відповідну дату, з якої ліміт кредитної лінії зменшується (постанова від 15 травня 2018 року у справі № 910/16205/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74203851>)

Строк (термін) виконання зобов'язання (1)

справа за позовом ТОВ до банку **про стягнення коштів**

Позиція КГС ВС:

згідно з абзацом 1 ч. 1 ст. 530 ЦК України якщо у зобов'язанні встановлений строк (термін) його виконання, то воно **підлягає виконанню у цей строк (термін)**

враховуючи те, що сторони у договорі погодили строк виконання зобов'язання з оплати виконаних робіт, а саме: **10-денний строк з моменту підписання акта виконаних робіт**, суд **відхиляє** посилання скаржника на **необхідність застосування у цьому випадку порядку визначення строку виконання зобов'язання, передбаченого ч. 2 ст. 530 ЦК України**, а саме семиденного строку з дня пред'явлення вимоги (постанова від 10 квітня 2019 року у справі № 904/6455/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81081530>)

Строк (термін) виконання зобов'язання (2)

справа за позовом ПрАТ до ТОВ **про стягнення коштів**

Позиція КГС ВС:

суди не здійснили системного аналізу положень договору поставки на предмет наявності у ньому строку (терміну) **виконання покупцем обов'язку щодо оплати вартості тари, набутої у власність на підставі договору після закінчення 12 місяців з дати поставки товару**

зі змісту договору вбачається, що сторони **дійшли згоди лише щодо моменту набуття покупцем права власності на тару продавця - перший день після спливу 12 місяців з дати поставки товару**, однак вказаний пункт договору **не містить строку (терміну) виконання покупцем обов'язку щодо оплати її вартості**

наявність або відсутність у договорі строку (терміну) щодо **виконання покупцем обов'язку щодо оплати вартості тари** після закінчення 12 місяців з дати поставки товару **має значення для визначення моменту, з якого у відповідача виник обов'язок з оплати такої тари**, оскільки у разі відсутності відповідних умов вказаний спір підлягає вирішенню з урахуванням положень ч. 2 ст. 530 ЦК України (постанова від 22 серпня 2018 року у справі № 905/2245/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76057617>)

Строк (термін) виконання зобов'язання (3)

справа за позовом ТОВ до спільного підприємства **про стягнення коштів**

Позиція КГС ВС:

відповідно до частини 1 статті 530 Цивільного кодексу України якщо у зобов'язанні встановлений строк (термін) його виконання, то воно **підлягає виконанню у цей строк (термін)**

умовами договору сторони погодили, що **рахунок** до сплати за даним договором **виставляється орендодавцем до 10 числа поточного (розрахункового) місяця**. Орендар сплачує рахунки орендодавця **протягом 5-ти робочих днів з моменту отримання рахунку** на підставі підписаного акта наданих послуг шляхом перерахунку грошових коштів на поточний рахунок орендодавця

термін виконання зобов'язання у договорі визначений вказівкою на дії орендодавця, та зобов'язання підлягає виконанню після вчинення таких дій, а саме протягом 5-ти робочих днів з моменту отримання рахунку від орендодавця (постанова від 06 лютого 2020 року у справі № 916/468/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87601477>)

Місце виконання зобов'язання

справа за позовом приватного підприємства до банку про виконання зобов'язання в натурі та передачу нерухомого майна

Позиція КГС ВС:

відповідно до статті 532 ЦК України місце виконання зобов'язання встановлюється у договорі. Якщо місце виконання зобов'язання не встановлено у договорі, за зобов'язаннями про передання нерухомого майна виконання провадиться за місцезнаходженням цього майна. Зобов'язання може бути виконане в іншому місці, якщо це встановлено актами цивільного законодавства або впливає із суті зобов'язання чи звичаїв ділового обороту

суди попередніх інстанцій правильно виходили з того, що підписаний сторонами акт приймання-передачі нерухомого майна та документів до договору купівлі-продажу нерухомого майна є належним, допустимим і достовірним доказом виконання продавцем зобов'язання з передання покупцю нерухомого майна та погодженням кредитором прийняти придбане ним нерухоме майно не за місцем його знаходження, а у місті Києві (постанова від 04 лютого 2020 року у справі № 915/239/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87396419>)

Виконання обов'язку шляхом внесення коштів на депозит нотаріуса (1)

справа **про банкрутство ТОВ**

Позиція КГС ВС:

частиною 2 ст. 532 ЦК України передбачено, що **зобов'язання може бути виконане в іншому місці**, якщо це встановлено актами цивільного законодавства або впливає із суті зобов'язання чи звичаїв ділового обороту

відповідно до ч.ч. 1, 2 ст. 537 ЦК України, боржник **має право виконати свій обов'язок шляхом внесення належних з нього кредиторів грошей або цінних паперів у депозит нотаріуса, нотаріальної контори** в разі: 1) відсутності кредитора або уповноваженої ним особи у місці виконання зобов'язання; 2) ухилення кредитора або уповноваженої ним особи від прийняття виконання або в разі іншого прострочення з їхнього боку; 3) відсутності представника недієздатного кредитора. Нотаріус повідомляє кредитора у порядку, встановленому законом, про внесення боргу у депозит

Виконання обов'язку шляхом внесення коштів на депозит нотаріуса (2)

оскільки у боржника були наявні підстави для внесення грошових коштів у депозит нотаріуса, таке виконання зобов'язання перед кредитором – задоволення вимог кредитора і справі про банкрутство відповідає вимогам чинного законодавства

зважаючи на те, що закон про банкрутство чітко не визначає єдиного можливого способу виконання, кожен із зазначених може бути використаний: безготівковий - для розрахунків із юридичними особами, готівковий - для виплати заробітної плати; внесення коштів на депозит нотаріуса - у разі неможливості виконати грошове зобов'язання двома попередніми способами тощо (постанова від 27 лютого 2019 року у справі № 916/2600/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80308679>)

Валюта грошового зобов'язання

справа за позовом банку до ФОП **про стягнення заборгованості**

Позиція КГС ВС:

відповідно до приписів ч. 2 ст. 524 та ч. 2 ст. 533 ЦК України **сторони можуть визначити в грошовому зобов'язанні грошовий еквівалент в іноземній валюті**

при цьому, якщо грошове зобов'язання певним чином виражене в іноземній валюті, **у складі такого зобов'язання виокремлюються два взаємопов'язаних елементи: валюта боргу** (грошова одиниця, в яких нарахована сума зобов'язання, що дає змогу визначити її вартісне значення) та **валюта платежу** (грошові знаки, що є засобом погашення грошового зобов'язання і в яких має відбуватися їх фактичне виконання)

зміст договірних положень у сукупності із встановленими обставинами внесення позичальником платежів на погашення кредиту у перерахунку на швейцарський франк, свідчать про те, що **валютою кредитного зобов'язання є швейцарський франк**, що також підтверджується встановленим розміром відсотків (постанова від 05 серпня 2020 року у справі № 906/282/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90802138>)

Стягнення іноземної валюти (1)

справа про банкрутство фізичної особи (розгляд грошових вимог до боржника)

Позиція КГС ВС:

відповідно до ст. 533 ЦК України грошове зобов'язання має бути виконане у гривнях. Якщо у зобов'язанні визначено грошовий еквівалент в іноземній валюті, сума, що підлягає сплаті у гривнях, визначається за офіційним курсом відповідної валюти на день платежу, якщо інший порядок її визначення не встановлений договором або законом чи іншим нормативно-правовим актом.

відсутня заборона на укладення цивільних правочинів, предметом яких є іноземна валюта, крім використання іноземної валюти на території України як засобу платежу або як застави, за винятком оплати в іноземній валюті за товари, роботи, послуги, а також оплати праці, на тимчасово окупованій території України

Стягнення іноземної валюти (2)

у разі отримання у позику іноземної валюти позичальник зобов'язаний, якщо інше не передбачене законом чи договором, повернути позикодавцеві таку ж суму грошових коштів (суму позики), тобто таку ж суму коштів у іноземній валюті, яка отримана у позику

тому як укладення правочинів, так і виконання договірних зобов'язань в іноземній валюті, зокрема позики, не суперечить чинному законодавству

суд має право ухвалити рішення про стягнення грошової суми в іноземній валюті. При цьому належним виконанням зобов'язання з боку позичальника є повернення коштів у строки, у розмірі та саме у тій валюті, яка визначена договором позики, а не в усіх випадках та безумовно в національній валюті України (постанова від 23 березня 2021 року у справі № 909/1347/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95976094>)

Індексація грошових коштів (1)

справа за позовом ТОВ до ПрАТ **про стягнення коштів**

Позиція КГС ВС:

відповідно до ст. 526 ЦК України, положення якої **кореспондуються зі ст. 193 ГК України**, суб'єкти господарювання та інші учасники господарських відносин повинні **виконувати господарські зобов'язання належним чином відповідно до закону, інших правових актів, договору**, а за відсутністю конкретних вимог щодо виконання зобов'язання - відповідно до вимог, що у певних умовах звичайно ставляться. Кожна сторона повинна вжити усіх заходів, необхідних для належного виконання нею зобов'язання, враховуючи інтереси другої сторони та забезпечення загальногосподарського інтересу. Порушення зобов'язань є підставою для застосування господарських санкцій, передбачених ГК України, іншими законами або договором

грошове зобов'язання **має бути виконане у гривнях**. Разом з тим ч. 2 ст. 533 ЦК України допускає, що сторони можуть визначити в грошовому зобов'язанні **грошовий еквівалент в іноземній валюті**

Індексація грошових коштів (2)

сума, що підлягає сплаті за зобов'язанням, **визначається у гривнях за офіційним курсом НБУ, встановленим для відповідної валюти на день платежу,** якщо інший порядок її визначення не передбачений договором або законом чи іншим нормативно-правовим актом

індексації внаслідок знецінення підлягає лише грошова одиниця України - гривня, іноземна валюта індексації не підлягає. Звідси норми ч. 2 ст. 625 ЦК України щодо сплати боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції **поширюються лише на випадки прострочення грошового зобов'язання, визначеного у гривнях** (постанова від 29 квітня 2021 року у справі № 910/11077/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96628674>)

Відсотки за користування коштами

справа за позовом банку до ПАТ про стягнення процентів за користування чужими грошовими коштами

Позиція ВП ВС:

згідно зі статтею 536 ЦК України за користування чужими грошовими коштами боржник зобов'язаний сплачувати проценти, якщо інше не встановлено договором між фізичними особами; розмір процентів за користування чужими грошовими коштами встановлюється договором, законом або іншим актом цивільного законодавства

термін «користування чужими грошовими коштами» може використовуватися у двох значеннях. Перше - це одержання боржником (як правило, за плату) можливості правомірно не сплачувати кредитору борг протягом певного часу. Друге значення - прострочення виконання грошового зобов'язання, коли боржник повинен сплатити гроші, але неправомірно не сплачує їх

правовий аналіз змісту правовідносин, що впливають із права позикодавця на проценти за час дії договору позики, та правовідносин, які склалися між сторонами цього спору внаслідок припинення договору депозиту і невиконання відповідачем обов'язку повернути грошові кошти у визначений строк, не дає підстав для висновку, що такі правовідносини подібні за змістом (постанова від 23 травня 2018 року у справі № 910/1238/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74809461>)

Черговість погашення вимог кредитора (1)

справа за позовом приватного підприємства до ТОВ про стягнення заборгованості

Позиція КГС ВС:

за правилами ст. 534 ЦК України у разі недостатності суми проведеного платежу для виконання грошового зобов'язання у повному обсязі ця сума погашає вимоги кредитора у такій черговості, якщо інше не встановлено договором: - у першу чергу відшкодовуються витрати кредитора, пов'язані з одержанням виконання; - у другу чергу сплачуються проценти і неустойка; - у третю чергу сплачується основна сума боргу

можливість застосування ст. 534 ЦК України безпосередньо залежить від змісту реквізиту «Призначення платежу» платіжного доручення, яким боржник здійснював платіж кредиторів на виконання грошового зобов'язання. Це означає, що якщо платник (боржник) здійснює переказ коштів з чітким призначення платежу щодо погашення основного боргу (оплата товару, робіт, послуг), черговість, встановлена ст. 534 ЦК України застосовуватися не може

Черговість погашення вимог кредитора (2)

розподіл коштів може здійснюватися кредитором відповідно до ст. 534 ЦК України у випадку, коли стягнення заборгованості здійснюється в порядку виконавчого провадження, або платіж буде отриманий без реквізиту «Призначення платежу» чи як загальна підстава – на виконання договору або погашення кредиторської заборгованості

оскільки наявні серед матеріалів справи банківські виписки свідчать, що в якості призначення здійснених платежів **відповідачем зазначено: «оплата за оренду нежитлового приміщення»** із зазначенням місяця, за який ці кошти сплачуються, при цьому **договором не передбачено можливості самостійного розподілу орендодавцем отриманих від орендаря коштів з чітким призначенням їх сплати**, в даному випадку розподіл коштів не може здійснюватися із застосуванням ст. 534 ЦК України (постанова від 26 вересня 2019 року у справі № 910/12934/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84627201>)

Черговість погашення вимог кредитора (3)

справа за позовом ТОВ до ТОВ про стягнення заборгованості за поставлений товар

Позиція КГС ВС:

у випадку, коли в графі платіжного доручення «призначення платежу» відсутні посилання на період, дату, номер договору, згідно з яким здійснюється платіж, тощо, такий період має визначатись одержувачем відповідно до умов договору між платником та одержувачем коштів. Якщо відповідні застереження у договорі відсутні, то у разі наявності заборгованості платежі мають відноситись на погашення заборгованості в хронологічному порядку: починаючи з тієї, що виникла у найдавніший період, до повного її погашення

розподіл коштів може здійснюватися кредитором відповідно до ст. 534 ЦК України у випадку, коли стягнення заборгованості здійснюється в порядку виконавчого провадження, або платіж буде отримано без реквізиту «Призначення платежу» чи як загальна підстава – на виконання договору або погашення кредиторської заборгованості тощо (постанова від 26 грудня 2019 року у справі № 911/2630/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86618989>)

Зустрічне виконання зобов'язання (1)

справа за позовом АТ до ТОВ **про стягнення коштів**

Позиція КГС ВС:

за ч. 1 ст. 538 ЦК України **виконання свого обов'язку однією із сторін, яке відповідно до договору обумовлене виконанням другою стороною свого обов'язку, є зустрічним виконанням зобов'язання (зустрічне виконання зобов'язання)**

з урахуванням системного аналізу змісту частини 2 статті 538 ЦК України, колегія суддів дійшла висновку, що зазначену норму у подібних правовідносинах слід застосовувати таким чином: «Виконання сторонами договору купівлі-продажу своїх обов'язків має зустрічний характер, тому **невиконання покупцем обов'язку щодо попередньої оплати товару є підставою застосування статті 538 ЦК України**, відповідно до положень якої продавець має право зупинити виконання своїх обов'язків за договором або відмовитися від його виконання частково або повністю. Водночас, **стаття 538 ЦК України не містить положень щодо звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання**, яке мало місце під час дії договору» (постанова від 06 квітня 2021 року у справі № 910/2188/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96276036>)

Зустрічне виконання зобов'язання (2)

справа за позовом АТ до ТОВ **про стягнення коштів**

Позиція КГС ВС:

оскільки договір поставки має двосторонній характер, тобто певні обов'язки покладаються як на одну, так і на іншу сторону, то **у такому зобов'язанні кожна зі сторін одночасно є боржником та кредитором**

з точки зору виконання такі зобов'язання є зустрічними, оскільки виконання свого обов'язку однією із сторін обумовлюється виконанням другою стороною свого обов'язку. **Виконання зустрічних зобов'язань передбачає виконання кожною із сторін свого обов'язку у порядку, встановленому в даному випадку договором поставки**

якщо ж одна із сторін зобов'язання не виконує свого обов'язку у порядку і строки, встановлені договором, то відповідно **друга сторона має право або зупинити виконання свого обов'язку, або відмовитися від його виконання частково або в повному обсязі** (постанова від 01 квітня 2021 року у справі № 910/1102/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96172747>)

Солідарне виконання зобов'язання (1)

справа за позовом АТ до ТОВ **про стягнення коштів**

Позиція КГС ВС:

відповідно до статті 541 ЦК України **солідарний обов'язок або солідарна вимога виникають у випадках, встановлених договором або законом**, зокрема у разі неподільності предмета зобов'язання

згідно зі статтею 543 ЦК України у разі солідарного обов'язку боржників (солідарних боржників) кредитор **має право вимагати виконання обов'язку частково або в повному обсязі як від усіх боржників разом, так і від будь-кого з них окремо**. Кредитор, який одержав виконання обов'язку не в повному обсязі від одного із солідарних боржників, **має право вимагати недоодержане від решти солідарних боржників**. Солідарні боржники залишаються зобов'язаними доти, доки їхній обов'язок не буде виконаний у повному обсязі

суди попередніх інстанцій встановили, що права позивача, за захистом яких останній звернувся до суду, порушені внаслідок **несплати послуг балансування, що було здійснено в рамках договору транспортування природного газу**

Солідарне виконання зобов'язання (2)

при цьому у договорі транспортування природного газу відсутні будь-які посилання на взаємовідносини замовника транспортування з третіми особами (контрагентами, принципалами), підстави покладення обов'язку сплати вартості отриманих за вказаним правочином послуг, у т.ч. зобов'язання відшкодувати послуги балансування у разі негативного обсягу природного газу на інших осіб, з якими замовник має договірні чи позадоговірні відносини,

з огляду на викладене та враховуючи, що послуги балансування є складовими послуги транспортування природного газу та здійснюються виключно на підставі договору транспортування (пункт 1 глави 1 розділу VIII Кодексу газотранспортної системи), суди дійшли обґрунтованого висновку про відсутність правових підстав вважати ТОВ А та ТОВ Б солідарними боржниками (постанова від 07 листопада 2019 року у справі № 910/6924/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85586079>)

Солідарний обов'язок боржників

справа за позовом банку до ТОВ **про стягнення заборгованості**

Позиція КГС ВС:

статтею 541 ЦК України закріплено, що **солідарний обов'язок або солідарна вимога виникають у випадках, встановлених договором або законом**, зокрема у разі неподільності предмета зобов'язання

відповідно до положень ст. 543 ЦК України у разі солідарного обов'язку боржників (солідарних боржників) **кредитор має право вимагати виконання обов'язку частково або в повному обсязі як від усіх боржників разом, так і від будь-кого з них окремо**. Кредитор, який одержав виконання обов'язку не в повному обсязі від одного із солідарних боржників, **має право вимагати недоодержане від решти солідарних боржників**. Солідарні боржники залишаються зобов'язаними доти, доки їхній обов'язок не буде виконаний у повному обсязі

у зобов'язаннях, в яких беруть участь поручителі, **збільшення кредитної процентної ставки навіть за згодою банку та боржника, але без згоди поручителя або відповідної умови в договорі поруки, не дає підстав для покладення на останнього відповідальності за невиконання або неналежне виконання позичальником своїх зобов'язань перед банком і тягне припинення поруки** (постанова від 17 квітня 2018 року у справі № 910/1864/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73730287>)

Зворотня вимога боржника (регрес)

справа за позовом ТОВ до ТОВ **про стягнення заборгованості**

Позиція КГС ВС:

згідно з ч.1 ст. 544 ЦК України **боржник, який виконав солідарний обов'язок, має право на зворотну вимогу (регрес) до кожного з решти солідарних боржників у рівній частці**, якщо інше не встановлено договором або законом, за вирахуванням частки, яка припадає на нього

задовольняючи позов на підставі ст. 544 ЦК України, суди не звернули увагу на те, що вказана норма передбачає при солідарному обов'язку право боржника, який його виконав, **на зворотну вимогу (регрес) до кожного з решти солідарних боржників, за вирахуванням частки, яка припадає на нього**

отже, суд мав з'ясувати **чи свідчать такі вимоги про існування солідарного обов'язку сторін, чи позов пред'явлено позивачем як заставаодавцем, який виконав обов'язок боржника**, що в силу п.3 ч.1 ст. 512 ЦК України тягне за собою заміну кредитора в зобов'язанні (постанова від 20 червня 2018 року у справі № 910/22772/15 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/75081983>)

Отримання доказів виконання зобов'язання

справа за позовом ТОВ до ПАТ **про стягнення заборгованості**

Позиція КГС ВС:

норма ч. 1 ст. 545 ЦК України закріплює **право боржника на отримання доказів, що підтверджують виконання зобов'язання**. Право боржника вимагати від кредитора підтвердження прийняття виконання покликане забезпечити виконання боржником покладеного на нього тягаря доведення належного виконання зобов'язання

тягар доведення належного виконання позивачем свого обов'язку за договором (в цьому випадку передачі відповідачу виконавчої документації), а так само обставин, які перешкождали виконанню цього обов'язку, **несе позивач як боржник у цьому зобов'язанні**

доводи скаржника про ненадання оцінки судами листу відповідача про нібито визнання заборгованості без будь яких претензій, зауважень, вимог, **не спростовують того, що тягар доведення виконання обов'язку лежить на боржнику у зобов'язанні** (постанова від 04 лютого 2020 року у справі № 910/15765/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87516324>)

Відповідальність за невиконання грошового зобов'язання (1)

справа за позовом банку до фізичних осіб **про стягнення коштів**

Позиція ВП ВС:

за змістом положень ст. 526 ЦК України **зобов'язання має виконуватися належним чином** відповідно до умов договору та вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства, а за відсутності таких умов та вимог - відповідно до звичаїв ділового обороту або інших вимог, що звичайно ставляться

якщо у зобов'язанні встановлений строк (термін) його виконання, то воно підлягає виконанню у цей строк (термін) (ст. 530 ЦК України)

для належного виконання зобов'язання **необхідно дотримуватись визначених у договорі строків, зокрема щодо сплати коштів**, визначених кредитним договором, а тому прострочення виконання зобов'язання є його порушенням

Відповідальність за невиконання грошового зобов'язання (2)

нараховані на суму боргу інфляційні втрати та 3 % річних входять до складу грошового зобов'язання і вважаються особливою мірою відповідальності боржника за прострочення грошового зобов'язання, оскільки виступають способом захисту майнового права та інтересу, який полягає у відшкодуванні матеріальних втрат кредитора від знецінення грошових коштів унаслідок інфляційних процесів та отриманні компенсації (плати) від боржника за користування ним утримуваними грошовими коштами, належними до сплати кредитором

наявність судового рішення про стягнення суми боргу за кредитним договором, яке боржник не виконав, не припиняє правовідносин сторін цього договору, не звільняє боржника від відповідальності за невиконання грошового зобов'язання та не позбавляє кредитора права на отримання сум, передбачених ст. 625 ЦК України, за увесь час прострочення

невиконання боржником грошового зобов'язання є триваючим правопорушенням, тому право на позов про стягнення коштів на підставі ст. 625 ЦК України виникає у кредитора з моменту порушення грошового зобов'язання до моменту його усунення і обмежується останніми 3-ма роками, які передували подачі такого позову (постанова від 08 листопада 2019 року у справі № 127/15672/16-ц (провадження № 14-254цс19)

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/85743708>

Дякую за увагу!